

Niezależność polskich sędziów: Komisja zwraca się do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości o kary finansowe dla Polski za działalność Izby Dyscyplinarnej

Bruksela, 7 września 2021 r.

Komisja Europejska podjęła dwie odrębne decyzje, obie dotyczące postanowień Trybunału Sprawiedliwości oraz nieprzerwanych działań władz polskich zmierzających do podważenia funkcjonowania polskiego wymiaru sprawiedliwości.

Po pierwsze, Komisja postanowiła zwrócić się do Trybunału o nałożenie kar finansowych na Polskę w celu doprowadzenia do przestrzegania nakazu dotyczącego środka tymczasowego na mocy artykułu 279 TFUE (z 14 lipca 2021 r.). Nakaz dotyczył funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej polskiego Sądu Najwyższego oraz zawieszenia kolejnych przepisów polskiego prawa mających wpływ na niezależność sędziów.

Komisja zwraca się do Trybunału o nałożenie na Polskę kary naliczanej codziennie, dopóki środki wymagane nakazem Trybunału nie zostaną w pełni wprowadzone w życie.

Po drugie, Komisja postanowiła wystosować do Polski formalne wezwanie na gruncie artykułu 260(2) TFUE za niepodjęcie niezbędnych kroków w celu pełnego wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości (15 lipca 2021), w którym Trybunał stwierdził, że polskie przepisy dotyczące środków dyscyplinowania sędziów są niezgodne z prawem europejskim.

W dniu 20 lipca Komisja przesłała do Polski pismo dotyczące dwóch zagadnień – nakazu w sprawie środków tymczasowych (z 14 lipca) oraz wyroku (z 15 lipca). Komisja zwróciła się do Polski o przedstawienie wszystkich kroków podjętych lub planowanych w celu pełnego wykonania nakazu Trybunału oraz wszystkich innych niezbędnych kroków zmierzających do pełnego wykonania wyroku.

Władze polskie udzieliły Komisji odpowiedzi w dniu 16 sierpnia.

W odniesieniu do nakazu dotyczącego środków tymczasowych z 14 lipca po przeanalizowaniu odpowiedzi władz polskich Komisja uznaje, że Polska nie podjęła wszystkich niezbędnych kroków do pełnego wykonania nakazu Trybunału. W szczególności postanowienia, których dotyczy nakaz są nadal stosowane. Na przykład polskie władze niedawno wszczęły postępowanie dyscyplinarne przeciwko sędziemu sądu powszechnego, który zastosował nakaz z 14 lipca w sprawie, którą prowadził. Ponadto Izba Dyscyplinarna nadal funkcjonuje.

Jeśli chodzi o wyrok Trybunału z 15 lipca Komisja uznaje, że Polska nie podjęła niezbędnych kroków w celu jego wdrożenia. Polska poinformowała o zamiarze rozwiązania Izby Dyscyplinarnej w jej obecnej formie, ale bez podania jakichkolwiek szczegółów. Na przykład Przewodniczący Izby Dyscyplinarnej nadal powołuje sądy dyscyplinarne pierwszej instancji do rozpatrywania spraw dyscyplinarnych sędziów sądów powszechnych. Jeżeli Komisja stwierdzi, że polska odpowiedź na dzisiejsze wezwanie nie jest zadowalająca jako następny krok, Komisja może ponownie wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości.

Przewodnicząca Ursula **von der Leyen** stwierdziła: *“Wymiary sprawiedliwości w całej Europie muszą być niezawisłe i sprawiedliwe. Prawa obywateli UE muszą być zagwarantowane w taki sam sposób niezależnie od ich miejsca zamieszkania w Unii Europejskiej.”*

Wice-Przewodnicząca ds. Wartości i Przejrzystości Věra **Jourová** powiedziała: *“Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej muszą być przestrzegane w całej UE. Jest to niezbędne w celu budowania i podtrzymywania wzajemnego zaufania zarówno pomiędzy Państwami Członkowskimi jak i obywatelami. Niedawne orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości dotyczące niezależności polskich sędziów nie zostały w pełni wprowadzone w życie w Polsce. Na przykład Izba Dyscyplinarna nadal prowadzi niektóre czynności przeciwko sędziom, pomimo iż miały one zostać całkowicie zawieszone. W dniu dzisiejszym podejmujemy kolejne kroki wobec takiej sytuacji i jesteśmy nadal gotowi do współpracy z władzami polskimi w celu znalezienia rozwiązania.”*

Komisarz ds. Sprawiedliwości Didier **Reynders** oświadczył: *“Zawsze twierdziłem, że Komisja nie zawaha się przed podjęciem wszelkich niezbędnych środków, aby zapewnić pełne przestrzeganie prawa unijnego. W lipcu Trybunał Sprawiedliwości wydał dwa kluczowe orzeczenia mające na celu ochronę niezależności sędziowskiej w Polsce. Pełne przestrzeganie tych orzeczeń przez Polskę jest sprawą kluczową. Dlatego też Komisja, jako Strażnik Traktów, podejmuje działania w dniu dzisiejszym.”*

Okoliczności

29 kwietnia 2020 r. Komisja wszczęła postępowanie w sprawie naruszenia na gruncie ustawy z 20 grudnia 2019 zmieniającej szereg aktów prawnych regulujących funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce.

- 31 marca 2021 r. Komisja postanowiła zgłosić Polskę do Trybunału Sprawiedliwości i wniosowała o środki tymczasowe. 14 lipca 2021 r. Trybunał nałożył na Polskę środki tymczasowe dotyczące funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w Polsce, uwzględniając tym samym wszystkie punkty wniosku Komisji. W szczególności, Trybunał nakazał Polsce aby w trybie natychmiastowym:
- zawieszono postanowienia, na mocy których Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego może rozstrzygać wnioski o zniesienie immunitetu sędziowskiego, a także w sprawach dotyczących zatrudnienia, ubezpieczenia społecznego oraz przechodzenia na emeryturę sędziów Sądu Najwyższego;
- zawieszono skutki postanowień już podjętych przez Izbę Dyscyplinarną w sprawach dotyczących uchylecia immunitetu sędziowskiego; oraz
- zawieszono postanowienia uniemożliwiające polskim sędziom bezpośrednie stosowanie prawa unijnego chroniącego niezależność sędziów oraz wystosowywanie zapytań prejudycjalnych w takich sprawach do Trybunału Sprawiedliwości.

W dniu **3 kwietnia 2019 r.** Komisja wszczęła postępowanie o naruszenie zarzucając, że nowe przepisy dyscyplinarne podważają zasadę niezależności polskich sędziów i nie zapewniają niezbędnych gwarancji chroniących sędziów przed naciskami natury politycznej, czego wymaga Trybunał Sprawiedliwości UE. W dniu 10 października 2019 Komisja przekazała tę sprawę do Trybunału Sprawiedliwości UE a **14 stycznia 2020 r.** Komisja postanowiła zwrócić się do Trybunału o nałożenie na Polskę środków tymczasowych w postaci nakazu zawieszenia funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.

8 kwietnia 2020 r. Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że Polska zobowiązana jest niezwłocznie zawiesić stosowanie krajowych przepisów dotyczących kompetencji Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w odniesieniu do spraw dyscyplinarnych dotyczących sędziów, tym samym w pełni dzieląc stanowisko Komisji.

W dniu 15 lipca 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości wydał wyrok w sprawie C-791/19, w którym stwierdził, że przepisy dyscyplinarne dotyczące sędziów w Polsce są niezgodne z prawem unijnym. Trybunał podtrzymał wszystkie zarzuty przedstawione przez Komisję. Polskie przepisy dyscyplinarne podważają zasadę niezależności sędziów i nie zapewniają niezbędnych gwarancji chroniących sędziów przed kontrolą polityczną.

Na mocy artykułu 260(1) TFUE w przypadku, gdy Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi, że Państwo Członkowskie nie spełnia swojego zobowiązania traktatowego, Państwo takie ma obowiązek podjęcia kroków niezbędnych do pełnego wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości.